

- 17 a I. Ὅτι μὲν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πεπόνθατε ὑπὸ τῶν ἐμῶν κατηγορῶν, οὐκ οἶδα· ἐγὼ δ' οὖν καὶ αὐτὸς ὑπ' αὐτῶν ὀλίγου ἑμαυτοῦ ἐπελαθόμην, οὕτω πιθανῶς ἔλεγον. καίτοι ἀληθές γε ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐδὲν εἰρήκασιν. μάλιστα δὲ
- 5 αὐτῶν ἐν ἐθαύμασα τῶν πολλῶν ὧν ἐψεύσαντο, τοῦτο ἐν ᾧ ἔλεγον ὡς χρῆ ὑμᾶς εὐλαβεῖσθαι μὴ ὑπ' ἐμοῦ ἐξαπατηθῆτε
- b ὡς δεινοῦ ὄντος λέγειν. τὸ γὰρ μὴ αἰσχυνηθῆναι ὅτι αὐτίκα ὑπ' ἐμοῦ ἐξελεγχθήσονται ἔργῳ, ἐπειδὴν μὴδ' ὅπωςτιοῦν φαίνωμαι δεινὸς λέγειν, τοῦτό μοι ἔδοξεν αὐτῶν ἀναισχυνητότατον εἶναι, εἰ μὴ ἄρα δεινὸν καλοῦσιν οὗτοι λέγειν τὸν
- 5 τάληθῆ λέγοντα· εἰ μὲν γὰρ τοῦτο λέγουσιν, ὁμολογοίην ἂν ἔγωγε οὐ κατὰ τούτους εἶναι ῥήτωρ. οὗτοι μὲν οὖν, ὥσπερ ἐγὼ λέγω, ἦ τι ἢ οὐδὲν ἀληθές εἰρήκασιν, ὑμεῖς δέ μου ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν – οὐ μέντοι μὰ Δία, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κεκαλλιεπημένους γε λόγους, ὥσπερ οἱ τούτων,
- c ῥήμασί τε καὶ ὀνόμασιν οὐδὲ κεκοσμημένους, ἀλλ' ἀκούσεσθε εἰκῆ λεγόμενα τοῖς ἐπιτυχοῦσιν ὀνόμασιν – πιστεύω γὰρ δίκαια εἶναι ἃ λέγω – καὶ μηδεὶς ὑμῶν προσδοκησάτω ἄλλως· οὐδὲ γὰρ ἂν δήπου πρέποι, ὦ ἄνδρες, τῆδε τῆ
- 5 ἡλικία ὥσπερ μειρακίῳ πλάττοντι λόγους εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι. καὶ μέντοι καὶ πάνυ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο ὑμῶν δέομαι καὶ παρίεμαι· ἐὰν διὰ τῶν αὐτῶν λόγων ἀκουήτέ μου ἀπολογουμένου δι' ὧν περ εἴωθα λέγειν καὶ ἐν ἀγορᾷ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν, ἵνα ὑμῶν πολλοὶ ἀκηκόασιν, καὶ ἄλλοθι, μήτε
- d θαυμάζωιν μήτε θορυβεῖν τούτου ἔνεκα. ἔχει γὰρ οὕτως· νῦν ἐγὼ πρῶτον ἐπὶ δικαστήριον ἀναβέβηκα, ἔτη γεγονῶς ἑβδομήκοντα· ἀτεχνῶς οὖν ξένως ἔχω τῆς ἐνθάδε λέξεως. ὥσπερ οὖν ἂν, εἰ τῷ ὄντι ξένος ἐτύγχανον ὧν, συνεγιγνώ-
- 5 σκετε δήπου ἂν μοι εἰ ἐν ἐκείνῃ τῇ φωνῇ τε καὶ τῷ τρόπῳ
- 18 a ἔλεγον ἐν οἷσπερ ἐτεθράμμην, καὶ δὴ καὶ νῦν τοῦτο ὑμῶν

1. dio: Govor u svoju obranu

I. Ne znam kakav su dojam, građani atenski,¹ na vas 17 a
ostavili moji tužitelji, ali ja sam zbog njih umalo zaboravio tko sam, tako su uvjerljivo govorili. Ipak, gotovo ništa istinito nisu rekli. No od svega što su slagali najviše me je začudila jedna stvar, naime ono kad su rekli da morate biti na oprezu kako vas ne bih zavarao, jer sam tobože vješt na riječima. Naime, to što se nisu pobojali b
da ću ih odmah djelom opovrgnuti, jer će se odmah pokazati da ja uopće nisam vješt na riječima – to mi se učinilo vrhuncem njihove bestidnosti, osim možda ako pod „vještim na riječima“ ne misle na onoga koji govori istinu. Jer ako to misle, ja bih se odmah složio da nisam govornik njihova kova. Kao što rekoh, dakle, oni nisu rekli gotovo ništa istinito, a od mene ćete čuti čitavu istinu – ali, kunem vam se Zeusom, građani atenski, od mene nećete čuti uljepšane govore poput njihovih, ukrašene biranim c
riječima, nego spontane rečenice izgovorene običnim riječima, jer vjerujem u ispravnost onoga što govorim, i neka se nitko ne nada da će biti drukčije. Osim toga, ne bi bilo ni prikladno, građani, u mojim godinama pred vas izlaziti s unaprijed pripremljenim govorom poput kakva dječarca.² I zato vas, građani atenski, molim i preklinjem da se ne čudite i ne bunite što ću se braniti istim onim riječima kojima se obično služim na trgu kod tezgi,³ gdje su me mnogi od vas znali slušati, ali i drugdje. Stvar je, naime, u tome da d
ja danas, s navršenih sedamdeset godina, prvi put izlazim pred sud, tako da mi je sudski način govora posve stran. I kao što biste mi, da sam kojim slučajem stranac, valjda oprostili ako bih govorio onim narječjem i na onaj način kako su me odgojili, sad mogu s pravom, kako mi se čini, 18 a

δέομαι δίκαιον, ὡς γέ μοι δοκῶ, τὸν μὲν τρόπον τῆς λέξεως ἔαν – ἴσως μὲν γὰρ χείρων, ἴσως δὲ βελτίων ἂν εἴη – αὐτὸ δὲ τοῦτο σκοπεῖν καὶ τούτῳ τὸν νοῦν προσέχειν, εἰ δίκαια λέγω ἢ μή· δικαστοῦ μὲν γὰρ αὕτη ἀρετή, ῥήτορος δὲ τάληθῆ λέγειν.

- Π. Πρῶτον μὲν οὖν δίκαιός εἰμι ἀπολογήσασθαι, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τὰ πρῶτά μου ψευδῆ κατηγορημένα καὶ τοὺς πρῶτους κατηγορούς, ἔπειτα δὲ πρὸς τὰ ὕστερα καὶ τοὺς ὑστέρους. ἐμοῦ γὰρ πολλοὶ κατηγοροὶ γεγόνασι πρὸς ὑμᾶς καὶ πάσαι πολλὰ ἤδη ἔτη καὶ οὐδὲν ἀληθὲς λέγοντες, οὐς ἐγὼ μᾶλλον φοβοῦμαι ἢ τοὺς ἀμφὶ Ἄνυτον, καίπερ ὄντας καὶ τούτους δεινούς· ἀλλ’ ἐκείνοι δεινότεροι, ὧ ἄνδρες, οἱ
- 5 ὑμῶν τοὺς πολλοὺς ἐκ παίδων παραλαμβάνοντες ἔπειθόν τε καὶ κατηγοροῦν ἐμοῦ μᾶλλον οὐδὲν ἀληθές, ὡς ἔστιν τις Σωκράτης, σοφὸς ἀνὴρ, τά τε μετέωρα φροντιστὴς καὶ τὰ ὑπὸ γῆς πάντα ἀνεζητηκῶς καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω
- c ποιῶν. οὗτοι, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οἱ ταύτην τὴν φήμην κατασκεδάσαντες, οἱ δεινοὶ εἰσὶν μου κατηγοροὶ· οἱ γὰρ ἀκούοντες ἠγοῦνται τοὺς ταῦτα ζητοῦντας οὐδὲ θεοὺς νομίζειν. ἔπειτὰ εἰσιν οὗτοι οἱ κατηγοροὶ πολλοὶ καὶ πολὺν χρόνον
- 5 ἤδη κατηγορηκότες, ἔτι δὲ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ λέγοντες πρὸς ὑμᾶς ἐν ἧ ἂν μάλιστα ἐπιστεύσατε, παῖδες ὄντες ἔνιοι ὑμῶν καὶ μειράκια, ἀτεχνῶς ἐρήμην κατηγοροῦντες ἀπολογουμένου οὐδενός. ὁ δὲ πάντων ἀλογώτατον, ὅτι οὐδὲ τὰ
- d ὀνόματα οἷόν τε αὐτῶν εἰδέναι καὶ εἰπεῖν, πλην εἶ τις κωμωδοποιὸς τυγχάνει ὧν. ὅσοι δὲ φθόνῳ καὶ διαβολῇ χρώμενοι ὑμᾶς ἀνέπειθον – οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ πεπεισμένοι ἄλλους πείθοντες – οὗτοι πάντες ἀπορώτατοί εἰσιν· οὐδὲ γὰρ
- 5 ἀναβίβασσασθαι οἷόν τ’ ἐστὶν αὐτῶν ἐνταυθοῖ οὐδ’ ἐλέγχει οὐδένα, ἀλλ’ ἀνάγκη ἀτεχνῶς ὥσπερ σκιαμαχεῖν ἀπολογούμενόν τε καὶ ἐλέγχειν μηδενὸς ἀποκρινομένου. ἀξιώσατε οὖν καὶ ὑμεῖς, ὥσπερ ἐγὼ λέγω, διττοὺς μου τοὺς κατηγορούς

od vas zatražiti da zanemarite moj način govora – možda bi se to moglo pokazati lošijim, ali možda i boljim – te da svu pažnju usmjerite samo na to govorim li pravo ili ne, jer je to vrlina suca, dok je vrlina govornika kazivati istinu.

II. Najprije se moram obraniti, građanski atenski, od ranijih lažnih optužbi protiv mene i ranijih tužitelja, a tek potom protiv kasnijih lažnih optužbi i kasnijih tužitelja. Naime, mnogo je ljudi koji vam govore protiv mene već dugo vremena, iako ništa istinitog ne kazuju. Njih se ja bojim više nego Anita i njegove družbe, iako su i ti opasni. Ali opasniji su oni, građani, koji mnogima od vas od najranije mladosti pune uši optužbama protiv mene koje nemaju nikakve veze s istinom, primjerice da ima neki Sokrat, mudar čovjek, istraživač nebeskih pojava koji je podzemne pojave već sve proučio i koji slabiji govor čini jačim.⁴ Ti ljudi, građani atenski, koji su takav glas pronijeli, to su moji doista opasni tužitelji, jer tko ih čuje pomisli da oni koji istražuju takve stvari ni u bogove ne vjeruju.⁵ Nadalje, takvih je tužitelja mnogo i već dugo šire te optužbe, a k tome vi ste bili još dječaci ili mladići kad su vam to govorili, dakle u dobi kad je čovjek najskloniji povjerovati im na riječ, tako da je uspjeh njihove tužbe bio zajamčen, jer nije bilo nikoga da se brani.⁶ A što je najapsurdnije od svega, ni njihova imena nije moguće doznati i navesti, osim ako je tko od njih slučajno pisac komedija.⁷ Oni pak koji su vas obmanjivali služeći se zlobom i klevetom – pa i oni koji su povjerovavši u laž krenuli druge u nju uvjeravati – ti su osobito nezgodni, jer nikoga od njih nije moguće prizvati na sud i ispitivanjem opovrgnuti, nego je čovjek primoran takoreći boriti se sa sjenkama dok iznosi obranu i ispitivati iako nema nikoga da odgovara. Sad i sami uviđate da ja protiv sebe imam dvije

e γεγονέναι, ἑτέρους μὲν τοὺς ἄρτι κατηγορήσαντας, ἑτέρους δὲ τοὺς πάλαι οὓς ἐγὼ λέγω, καὶ οἰήθητε δεῖν πρὸς ἐκείνους πρῶτόν με ἀπολογήσασθαι· καὶ γὰρ ὑμεῖς ἐκείνων πρότερον ἠκούσατε κατηγορούντων καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ τῶνδε τῶν ὕστερον.

19 a Εἶεν· ἀπολογητέον δὴ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπιχειρη-
τέον ὑμῶν ἐξελέσθαι τὴν διαβολὴν ἣν ὑμεῖς ἐν πολλῷ χρόνῳ
ἔσχετε ταύτην ἐν οὕτως ὀλίγῳ χρόνῳ. βουλοίμην μὲν οὖν
ἂν τοῦτο οὕτως γενέσθαι, εἴ τι ἄμεινον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοί,
καὶ πλέον τί με ποιῆσαι ἀπολογούμενον· οἶμαι δὲ αὐτὸ
5 χαλεπὸν εἶναι, καὶ οὐ πάνυ με λανθάνει οἷόν ἐστιν. ὅμως
τοῦτο μὲν ἴτω ὅπῃ τῷ θεῷ φίλον, τῷ δὲ νόμῳ πειστέον καὶ
ἀπολογητέον.

III. Ἀναλάβωμεν οὖν ἐξ ἀρχῆς τίς ἡ κατηγορία ἐστὶν ἐξ ἧς
b ἡ ἐμὴ διαβολὴ γέγονεν, ἥ δὴ καὶ πιστεύων Μελήτος με ἐγρά-
ψατο τὴν γραφὴν ταύτην. εἶεν· τί δὴ λέγοντες διέβαλλον
οἱ διαβάλλοντες; ὥσπερ οὖν κατηγορῶν τὴν ἀντωμοσίαν
δεῖ ἀναγνῶναι αὐτῶν· „Σωκράτης ἀδικεῖ καὶ περιεργάζεται
5 ζητῶν τὰ τε ὑπὸ γῆς καὶ οὐράνια καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω
c ποιῶν καὶ ἄλλους ταῦτα ταῦτα διδάσκων.“ τοιαύτη τίς ἐστίν·
ταῦτα γὰρ ἐωρᾶτε καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ Ἀριστοφάνους κωμῳδίᾳ,
Σωκράτη τινὰ ἐκεῖ περιφερόμενον, φάσκοντά τε ἀεροβατεῖν
καὶ ἄλλην πολλὴν φλυαρίαν φλυαροῦντα, ὧν ἐγὼ οὐδὲν οὔτε
5 μέγα οὔτε μικρὸν περὶ ἐπαίῳ. καὶ οὐχ ὡς ἀτιμάζων λέγω
τὴν τοιαύτην ἐπιστήμην, εἴ τις περὶ τῶν τοιούτων σοφός
ἐστίν – μὴ πως ἐγὼ ὑπὸ Μελήτου τοσαύτας δίκας φεύγοιμι –
ἀλλὰ γὰρ ἐμοί τούτων, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδὲν μέτεστιν.
d μάρτυρας δὲ αὖ ὑμῶν τοὺς πολλοὺς παρέχομαι, καὶ ἀξιῶ
ὑμᾶς ἀλλήλους διδάσκειν τε καὶ φράζειν – ὅσοι ἐμοῦ πώποτε
ἀκηκόατε διαλεγόμενου, πολλοὶ δὲ ὑμῶν οἱ τοιοῦτοί εἰσιν,
φράζετε οὖν ἀλλήλοις εἰ πώποτε ἢ μικρὸν ἢ μέγα ἤκουσέ
5 τις ὑμῶν ἐμοῦ περὶ τῶν τοιούτων διαλεγόμενου, καὶ ἐκ

vrste tužitelja, kao što rekoh – jedne ove koji su me sada optužili, a druge one davnašnje koje sam maločas opisao – pa razumijete da se najprije protiv njih moram obraniti. Uostalom, i vi ste najprije njih čuli kako me optužuju, i to mnogo češće nego ove ovdje kasnije tužitelje. e

U redu, valja mi se onda braniti, građani atenski, i pokušati u ovako malo vremena izbiti vam iz glave tu klevetu koju ste nakon dugo vremena usvojili. Volio bih da u tome i uspijem, ako je to bolje i za vas i za mene, te da svojom obranom nešto postignem. Ali držim da to nije lako; štoviše, potpuno sam svjestan koliko je teško. No neka stvari idu kako je bogu milo, a zakon treba poštivati i i na sudu se braniti. 19 a

III. Razmotrimo ispočetka kako glasi ta optužba zbog koje je došlo do klevete protiv mene i na koju je Melet nasjeo kad je protiv mene podnio ovu tužbu. Što su, dakle, klevetnici iznosili u svojim klevetama? Njihovu optužbu treba navesti kao da je od pravih tužitelja: *Sokrat je kriv i krši norme jer istražuje podzemne i nebeske pojave, slabiji govor čini jačim te u svemu tome poučava i druge.* Tako nekako glasi. Uostalom, to ste i sami mogli vidjeti u Aristofanovoj komediji – tamo neki Sokrat nošen u košari govori da „zrakohodi“⁴⁸ i blebeće mnoge druge stvari u koje se ja ni najmanje ne razumijem. Pritom ne želim podcjenjivati tu vrstu znanja, ako postoji netko tko doista zna takve stvari – da se ne bih morao braniti i od takve Meletove optužbe! – ali ja vam, građani atenski, s tim nemam nikakve veze. Za to su mi svjedoci opet mnogi od vas, pa molim da jedni drugima lijepo objasnite – oni koji su me ikad slušali kako raspravljam, a mnogo je takvih među vama, neka kažu jedni drugima je li itko od vas ikada od mene čuo da i najmanje raspravljam o tim stvarima. Odatle će vam b c d

τούτου γνώσεσθε ὅτι τοιαῦτ' ἐστὶ καὶ τᾶλλα περὶ ἐμοῦ ἃ οἱ πολλοὶ λέγουσιν.

- IV. Ἀλλὰ γὰρ οὔτε τούτων οὐδέν ἐστιν, οὐδέ γ' εἴ τις
ἀκηκόατε ὡς ἐγὼ παιδεύειν ἐπιχειρῶ ἀνθρώπους καὶ χρήματα
e πράττομαι, οὐδὲ τοῦτο ἀληθές. ἐπεὶ καὶ τοῦτό γέ μοι δοκεῖ
καλὸν εἶναι, εἴ τις οἴος τ' εἴη παιδεύειν ἀνθρώπους ὡσπερ
Γοργίας τε ὁ Λεοντίνος καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος καὶ Ἴππίας ὁ
Ἥλειος. τούτων γὰρ ἕκαστος, ὧ ἄνδρες, οἴος τ' ἐστὶν ἰὼν
5 εἰς ἐκάστην τῶν πόλεων τοὺς νέους – οἷς ἕξεστι τῶν ἑαυτῶν
πολιτῶν προῖκα συνεῖναι ὧ ἂν βούλωνται – τούτους πείθουσι
20 a τὰς ἐκείνων συνουσίας ἀπολιπόντας σφίσι συνεῖναι χρή-
ματα διδόντας καὶ χάριν προσειδέναι. ἐπεὶ καὶ ἄλλος ἀνήρ
ἐστὶ Πάριος ἐνθάδε σοφὸς ὃν ἐγὼ ἠσθόμην ἐπιδημοῦντα·
ἔτυχον γὰρ προσελθὼν ἀνδρὶ ὃς τετέλεκε χρήματα σοφισταῖς
5 πλείω ἢ σύμπαντες οἱ ἄλλοι, Καλλία τῷ Ἴππονίκου· τοῦτον
οὖν ἀνηρόμην – ἐστὸν γὰρ αὐτῷ δύο ὑεῖ – „Ὡ Καλλία,“ ἦν
δ' ἐγώ, „εἰ μὲν σου τῷ ὑεῖ πῶλω ἢ μόσχῳ ἐγενέσθην,
εἴχομεν ἂν αὐτοῖν ἐπιστάτην λαβεῖν καὶ μισθώσασθαι ὃς
b ἔμελλεν αὐτῷ καλῶ τε κάγαθῶ ποιήσειν τὴν προσήκουσαν
ἀρετὴν, ἦν δ' ἂν οὗτος ἢ τῶν ἵππικῶν τις ἢ τῶν γεωργικῶν·
νῦν δ' ἐπειδὴ ἀνθρώπῳ ἐστὸν, τίνα αὐτοῖν ἐν νῷ ἔχεις
ἐπιστάτην λαβεῖν; τίς τῆς τοιαύτης ἀρετῆς, τῆς ἀνθρωπίνης
5 τε καὶ πολιτικῆς, ἐπιστήμων ἐστίν; οἶμαι γὰρ σε ἐσκέφθαι
διὰ τὴν τῶν ὑέων κτῆσιν. ἔστιν τις,“ ἔφην ἐγώ, „ἢ οὐ;“
7 „Πάνυ γε,“ ἦ δ' ὅς.
„Τίς,“ ἦν δ' ἐγώ, „καὶ ποδαπός, καὶ ἴππου διδάσκει;“
8 „Εὐνηος,“ ἔφη, „ὧ Σώκρατες, Πάριος, ἵππου μὲν.“
9 καὶ ἐγὼ τὸν Εὐνηον ἐμακάρισα εἰ ὡς ἀληθῶς ἔχοι
c ταύτην τὴν τέχνην καὶ οὕτως ἐμμελῶς διδάσκει. ἐγὼ γοῦν
καὶ αὐτὸς ἐκαλλυνόμεν τε καὶ ἠβρυνόμεν ἂν εἰ ἠπιστάμην
ταῦτα· ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπίσταμαι, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι.

biti jasno da je isto i s ostalim glasinama koje ljudi o meni šire.

IV. Ništa od toga, dakle, nije istina, a niti ako ste od koga čuli da ja nastojim obrazovati ljude i tako zarađivati novac, ni to nije istina. Iako mi se čini da je i to lijepo ako je netko sposoban obrazovati druge, kao na primjer Gorgija iz Leontina, Prodik iz Keja ili Hipija iz Elide.⁹ Naime, putujući od grada do grada, svaki od tih ljudi sposoban je nagovoriti tamošnje mladiće da napuste svoje sugrađane, u čijem društvu inače mogu dobiti besplatnu pouku, i da pouku potraže u društvu onih ljudi koji za to traže novac i izraze zahvalnosti. A ima još jedan mudrac, s otoka Para, za kojega sam čuo da je doputovao ovamo, jer sam slučajno sreo čovjeka koji je sofistima isplatio više novaca nego svi ostali zajedno: radi se o Kaliji, sinu Hiponikovu.¹⁰ Budući da ima dva sina, upitao sam ga: „Kalija, da su tvoji sinovi ždrebići ili telići, ti bi im zasigurno unajmio odgajatelja koji bi imao zadaću da ih učini izvršnima i usadi im odgovarajuću vrlinu,¹¹ a to bi zasigurno bio neki konjušar odnosno seljak. No budući da su ti sinovi ljudska bića, koga si im naumio uzeti za odgajatelja? Tko je stručnjak za vrlinu koja krase čovjeka i građanina? Pretpostavljam da si o tome već razmislio kad imaš sinove. Ima li tko takav ili nema?“ upitao sam.

„Naravno da ima,“ odgovori on.

„A tko je taj?“ nastavih ja, „odakle je i za koliko poučava?“ „Euen, Sokrate, s otoka Para,“ reče on, „a poučava za pet mina.“¹² Blago li tom Eueni,¹³ pomislio sam, ako je uistinu u tome umješan i za tako male novce poučava. Ja bih se i sâm pravio važan i okolo dičio kad bih u tome bio stručan. Ali ja to zaista nisam, građani atenski.